

TÜRÜK

Dil, Edebiyat ve Halkbilimi Araştırmaları Dergisi

2014 Yıl:2, Sayı:3

Sayfa:231-238

ISSN: 2147-8872

TÜRK HALK MÜZİĞİNDE YÖRE, ÜSLÛP VE TAVIR KAVRAMLARI ÜZERİNE

Furkan Balategin Eroğlu*

ÖZET

Türk halk müziği ifadesi ile, oldukça geniş bir coğrafyada yaşayan, medeniyet meydana getirmiş, büyük bir toplumun geleneğe dayalı müziğini kastediyoruz. Çünkü Türkler yalnızca Türkiye sınırları içinde değil, çeşitli coğrafyalarda, büyük öbekler halinde yaşamaktadırlar. Yalnızca, Uluğ Türkistan denilen, Merkezi Asya'yı düşünsek bile, en az 250 milyonluk bir Türk nüfusunu ifade etmiş oluruz. Kaldı ki Türkler Uluğ Türkistan dışında, gerek Balkanlar'da gerekse Avrupa, Amerika ve Avusturalya'da da yaşamaktadırlar.

Bu çalışma Türkiye'yi ile sınırlandırılmıştır. Dolayısıyla Türk halk müziği ifadesiyle Türkiye Türklerinin halk müziğini kastetmiş olmaktadır. Çalışmamıza konu olan Türkiye Türk halk müziğinde bazı temel kavramların tanımları üzerinde henüz ittifak oluşmamıştır. Yöre, Üslup, Tavır, Tür, Otantizm, Anonimlik, Yöre Tezenesi, Tür ve benzerleri gibi birçok konu halen tartışılmaktadır. Yöre denildiğinde günümüz idarî bölünmesi esas alınmakta, yöreler il, hatta ilçelerle sınırlandırılmaktadır. Bir türkünün yöresi gündeme geldiğinde; Denizli, Kırşehir, Erzurum gibi il adlarıyla veya Silifke, Eğin, Safranbolu gibi ilçe adlarıyla anılırken, diğer yandan, İç Anadolu, Ege, Doğu Anadolu gibi bölge adlarıyla da ifade edilmektedir. Bu adlandırmaların ilmî olup olmadığı bir yana, iller arasında bu Türkü bizim, řu türkü bizden çalındı, falan ezgi bizden alındı gibi yersiz tartışmalara da yol açmaktadır.

Elbette Türküler bir yörede (yerde, bölgede, mahalde) doğmuş, üretilmiştir. Günümüz türkülerinin büyük bir çoğunluğunun çok eski zamanlarda doğup bugüne miras olarak ulaştığını da unutmamak gerekir. Ayrıca müzikte yöre karakteristiğinden söz edilirken "Tavır" ifadesi kullanılmaktadır ki, tavrın kişisel mi, toplumsal mı olabileceği hususu göz ardı edilmektedir. Üslup konusu ise hiç dillendirilmemektedir. Bu çalışmada amaç, Türkiye Türk Halk Müziğindeki Yöre, Üslup ve Tavır kavramlarını, kaynak tarama yöntemi

* Yüksek Lisans Öğrencisi, Sakarya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilimdalı, fe@asenkron.com.tr

yanında, alan tecrübelerimize dayanarak inceleyip, bazı önerilerde bulunmaktır.

Anahtar Kelimeler: Halk Kültürü, Halk Müziği, Türkü, Söz, Müzik

ON THE CONCEPTS OF REGION, WORDING, TONE IN THE AREA OF TURKISH FOLK MUSIC

ABSTRACT

With the expression of Turkish folk music, we refer to the music based on the tradition of a great society living in a very wide range of areas and generating a civilization because the Turks have lived not only within the boundaries of Turkey but also in variety of areas as large groups. Even when only the Central Asia called as Uluğ Turkestan is considered, it points out a Turkish population of 250 million people. Besides, except for Uluğ Turkestan, The Turks have been living in regions like Balkans, Europe, America and Australia. This study is limited to Turkey. Therefore, with the expression of Turkish folk music, we refer to the folk music of the Turks from Turkey.

There has not been reached a consensus about the definitions of some basic concepts of Turkish folk music of Turkey. Some issues such as Region, Style, Attitude, Type, Authenticity, Anonymity, Local Plectrum and etc. are still being discussed. When the region is mentioned, today's administrative division is taken as a basis and it is limited to regions, provinces and even counties. When it comes to the region of a folksong; it can be expressed with the names of some cities such as Denizli, Eskişehir, Erzurum or with some province names such as Silifke, Eğin and Safranbolu and on the other hand, it can also be expressed with some region names such as Central Anatolia, Aegean or Eastern Anatolia. Apart from the fact that whether these nomenclatures are scientific or not, this can also lead to some discussions between the districts for reasons like this folksong has been stolen from our region or that folksong was taken from us.

Of course, the folksongs have been born and composed in a certain vicinity (district, region, location). It should not be forgotten that the majority of today's folksongs were born in the old times and they have reached as an hereditary for today. Also when the region characteristic is mentioned, the expression of "attitude" is used, but it is ignored that the attitude can be both personal and social. And the style issue is never mentioned. The purpose of this study is to give some suggestions and analyze the concepts of Region, Style and Attitude in the Turkish Folk Music of Turkey through the ways based on our experience in the field and the literature review method.

Key words: Folk Culture, Folk Music, Folk Song, Song, Music

1. GİRİŞ

1.1. Halk ve Halk Müziği

Halk Müziği denildiğinde “*halk*” kavramına dikkat çekmek gerekir. Halkı, “*gelenek üretme melekesine sahip toplum*” olarak tarif ettiğimiz zaman “Gelenek” kavramı öne çıkmaktadır. Teoride iki kişi halkı oluşturabilir ve de geleneğe dair bir unsur üretebilir. Ancak, burada sözü edilen gelenek, “*bin yıllar öncesinden evrilip, dönüşerek günümüze kadar gelen ve toplumu meydana getiren ana kütlenin yaşayıp yaşattığı, sosyal yapı dahil, bütün kültürel unsurları saran, “kültürün özü”* olarak nitelenebilir. Halka ait olmayı belirleyen popüler ve genel olma yanında “*gelenek*” önemli bir nitelik olarak öne çıkmaktadır. Bu cümleden hareketle, halk müziğini; “*Bin yıllar öncesinden günümüze kadar ulaşmış, bir millî kültürün içinde, profesyonel bir sanat kaygısı taşımadan, halkın duygu ve düşüncelerini aktardığı üreteni veya söyleyeni belli veya üreteni unutulmuş, geleneğe dayalı müzik*”¹ olarak tanımlamamız mümkündür.

Batılı ülkelerde işçi sınıfının müziği, yerlilerin (ilkel toplumların) müziği gibi sosyolojik ve antropolojik tanımlamalar da vardır. Oysa, halk müziğinde sınıf farkı söz konusu olamaz. Burada, “*toplumu meydana getiren ana kütleye ait olma, popüler ve genel olma*² ile *geleneksellik*” nitelikleri yeterli görülebilir. Halk müziği eserleri *aşk, ölüm, savaş, ekonomik ilişkiler, toplumsal sıkıntılar ve ilişkiler, doğa-insan ilişkileri* gibi geniş konuları içerir.

1.2. Türk Halk Müziği

Türk halk müziği dediğimizde, oldukça geniş bir coğrafyada yaşayan, medeniyet meydana getirmiş olan büyük bir toplumun geleneğe dayalı ve halkî özellikler taşıyan müziğini kastetmiş oluruz. Çünkü Türkler yalnızca Türkiye sınırları içinde değil, çeşitli coğrafyalarda, büyük öbekler halinde yaşamaktadırlar.

Yalnızca Uluğ Türkistan denilen Merkezî Asya’yı düşünsek bile en az 250 milyonluk bir Türk nüfusunu ifade etmiş oluruz. Kaldı ki Türkler Uluğ Türkistan dışında gerek Balkanlar’da gerekse Avrupa, Amerika ve Avusturalya’da da yaşamaktadırlar. Bu çalışmadaki alanımız Türkiye’dir. Dolayısıyla Türk halk müziği ifadesiyle Türkiye Türklerinin halk müziğini kastetmiş olmaktayız. Çalışmamıza konu olan Türkiye Türk halk müziğinde bazı temel kavramların tanımları üzerinde henüz ittifak oluşmamıştır. Yöre, Üslûp, Tavır, Tür, Otantizm, Anonimlik, Yöre Tezenesi, Tür ve benzerleri gibi birçok konu halen tartışılmaktadır. Yöre denildiğinde günümüz idarî bölünmesi esas alınmakta, yöreler il, hatta ilçelerle sınırlandırılmaktadır. Bir türkünün yöresi gündeme geldiğinde; Denizli, Kırşehir, Erzurum gibi il adlarıyla veya Silifke, Eğin, Safranbolu gibi ilçe adlarıyla anılırken, diğer yandan İç Anadolu, Ege, Doğu Anadolu gibi bölge adlarıyla da ifade edilmektedir.

Bu adlandırmaların ilmî olup olmadığı bir yana, iller arasında bu Türkü bizim, řu türkü bizden çalındı, falan ezgi bizden alındı gibi yersiz tartışmalara da yol açmaktadır. Elbette Türküler bir yörede (yerde, bölgede, mahalde) doğmuş, üretilmiştir. Günümüz türkülerinin büyük bir

¹ Türker EROĞLU, *Halk Bilimi Yüksek Lisans Ders Notları*, Sakarya, 2011.

² Tahir ALANGU, *Türkiye Folkloru El Kitabı*, İstanbul, 1983, Sayfa 21.

çoğunluğunun çok eski zamanlarda doğup bugüne miras olarak ulaştığını da unutmamak gerekir. Ayrıca müzikte yöre karakteristiğinden söz edilirken “Tavır” ifadesi kullanılmaktadır ki, tavrın kişisel mi, toplumsal mı olabileceği hususu göz ardı edilmektedir. Üslûp konusu ise hiç dillendirilmemektedir. Biz bu çalışmada Yöre, Üslûp ve Tavır kavramlarını inceleyerek bazı önerilerde bulunacağız.

2. TÜRK HALK MÜZİĞİNDE YÖRE, ÜSLÛP VE TAVİR KAVRAMLARI

2.1. Yöre

Bilindiği üzere halk kültürü geleneğe dayalı bir kültür olup içinde halk müziğini de barındırmaktadır. Halk müziği repertuvarını oluşturan sözlü, sözsüz, uzun, kırık bütün halk müziği eserine “Türkü” diyoruz. Türküleri de illere, ilçelere, köylere göre ifade etmenin ve her ile neredeyse, her ilçeye bir Türkü repertuvarı oluşturmanın doğru olmadığını düşünuyoruz. Yöre kavramı, her ne kadar, çoğunlukla “Yer” anlamında kullanılıyor ise de, kültürel bir alanı işaret ettiği için “Nasıl bir yer?” sorusunun cevabını aramamız gerekmektedir. Bu konuda Dr. Merdan GÜVEN; “*Türküleri belli bir köyün, kasabanın veya ilin sınırlarına hapsedmenin anlamlı olmadığını*”³ söyleyerek bu düşüncemizi desteklemektedir.

Mahmut Ragıp Gazimihal ise, Türkülerin iklimlere tabi bulduklarını ifade ederek “*şimali Anadolu Karadeniz), şarki (Doğu) Anadolu, Orta Anadolu ve Cenubi Anadolu*” diyerek Türkiye’deki Halk müziği yörelerini 4 bölgeye veya 4 yöreye ayırmıştır ki, bu ayırmda coğrafya esas alınmıştır.⁴ Yukarıda ifade ettiğimiz gibi, günümüzde, kültürü yaratan ve yaşatan halk devletin belirlediği idarî, siyasî veya coğrafî bölünmelere göre ele alınmaktadır. Oysa idarî, siyasî veya coğrafî sınırlar, kültürleri sınırlamada yetersiz kalırlar. Çünkü kültür sınırlarının idarî bölünmelere göre belirleyecek olduğumuzda hangi idarî bölünmeyi esas alacağımız hususu bir sorun teşkil eder.

Esas alınacak idarî bölünme köy mü, şehir mi, bölge mi olacaktır? Bunlardan birini kabul ettik diyelim. O vakit Türkiye söz konusu olduğunda Osmanlı Devleti’nin son dönemindeki idarî bölünmeyi mi, yoksa Cumhuriyet döneminde, Cumhuriyetin kuruluşundan günümüze kadar defalarca değişmiş olan idarî bölünmeyi mi esas alacağız?

Bilindiği üzere Osmanlı Devleti’nin son dönemindeki idarî yapılanmada eyalet sistemi vardı. Bu yapı 1921 yılına kadar Liva veya Sancak adı verilen ve bugünkü vilayete yani “il”e tekabül eden idarî bölümler ile kaza, nahiye ve köyler şeklinde idi. 1921 Anayasası ile bu yapı il, ilçe, bucak ve köy teşkilatlanmasına dönüştü. Daha sonra bucaklar da lağvedilerek il, ilçe ve köy teşkilatlanmasına geçildi. Bu teşkilatlanmada mevcut olan 67 il bugün 81’e çıkmış, ilçe sayısı ise bu yapı içerisinde artış göstermiştir.⁵ “*şimdi biz bu teşkilatlanmanın hangisine itibar edeceğiz? Mesela son zamanda oluşturulan yeni iller, yeni kültür bölgeleri haline mi gelmiştir? Zonguldak’tan ayrılarak il olan Bartın, Niğe’den ayrılarak İl olmuş Aksaray, Bolu’dan ayrılarak il olmuş Düzce bağlı buldukları ilden ayrıldıklarında yeni bir kültür*

³ Dr. Merdan GÜVEN, *Türküler Dile Geldi*, İstanbul, 2009, Sayfa 44.

⁴ Mahmut Ragıp GAZİMİHAL, *Anadolu Türküleri ve Musiki İstikbalimiz*, İstanbul, 2006, Sayfa 87.

⁵ Türker EROĞLU, *Türk Dans Antropolojisine Giriş*, Ankara, 2010, Sayfa 119.

bölgesi mi oluşmuştur? Elbette yeni bir kültür bölgesi oluşmamıştır. O vakit biz hangi idarî bölümü esas almaktayız? “Bir ülkenin idarî teşkilat yapısı, o ülkenin yerel kültür sınırları için fikir verebilir ama belirleyici olamaz. Çünkü, kültürler idarî veya siyasî sınır tanımazlar.” Peki o zaman halk müziğinde gelenekselliğin yaşandığı yöreleri nasıl sınırlayacağız. Mesela türküler anons edilirken söylendiği gibi İç Anadolu, Güneydoğu Anadolu, Doğu Karadeniz gibi, coğrafi bölgelere göre ifade etmek isabetli midir? Ayrıca her ile her Türkü repertuarı oluşturmak ne kadar doğrudur?”⁶

Giriş bölümünde belirttiğimiz gibi, çoğunlukla Türkülerin doğuş yeri belli değildir. Türkiye’deki Türk kültürü söz konusu olduğunda, Uluğ Türkistan (Orta Asya)’dan buraya taşınan bu kültürün içinde bulunan unsurlardan kaçısı burada yaratılmıştır? Elbette bunu tesbit etmek oldukça zordur. Nitekim Âşık ezgilerine baktığımızda, bu ezgilerinin çoğunun tekrarlanan ezgiler olduğu görülmektedir. Günümüzde yaratılmış olanların bile temel ezgileri ve hatta sözlerinin temellerinin geçmişte atılmış olduğu gerçeğiyle karşılaşmaktayız. Bu duruma en güzel örnek “Âşıklar”ın “Usta Malı” türküler söylemelerinin yanında, yeni eserler meydana getirirken ustaları taklit etmeleri, onların kullandığı ezgi ve hatta söz kalıplarından yararlanmalarını gösterebiliriz.

Âşıklar dışındaki halk ezgileri de aynı şekilde geçmişteki ustaların yaratılarından yararlanılarak oluşturulmuşlardır. Bu son derece normaldir. Çünkü bunlar vahiy yoluyla insanlara ulaşmamıştır. Bir millet kültürünün temelleri o milletin oluşmasından başlayarak, tarih boyunca belirgin bir şekilde öbikleşip günümüze kadar ulaşmıştır. Tarihin her döneminde toplumu oluşturan insanlar, özellikle “yaratıcı, üretici liderler” mevcut unsurlara yenilerini ekleyerek kültürü geliştirirler. Bu cümleden olarak, eski yurtlarından Türkiye’ye göç etmiş bulunan Türk topluluklarının kadim kültürlerini buraya taşıdıklarını ve dağıldıkları bölgelerdeki coğrafi şartlar ve temas ettikleri insanlardan da etkilenecek yeni yaratılar meydana getirmişlerdir.

Hadiseye bu açıdan yaklaşıldığında, yöre konusunda en isabetli sınırlama veya belirleme yaklaşımının boylara, soylara, oymaklara ve aşiretlere göre olması gerektiği ortaya çıkmaktadır. Ancak boylar, soylar, oymaklar ve aşiretler sadece ülke çapında değil dünya çapında dağıldıklarından bu sınırlandırmanın da gerçekleştirilmesi mümkün olamamaktadır. Yalnızca Türkiye düşünüldüğünde dahi bu mümkün değildir. Türkiye’de yalnızca Oğuz Boyu esas alınmış olsa dahi, bu boya bağlı oymaklar, aşiretler ve cemaatlar ülkenin çeşitli bölgelerine yayılmış olduğundan, bu şekilde sınırlandırmak ve incelemek mümkün görülmemektedir. Kaldı ki halk müziği eserleri olan türküler, kültürel yayılma (diffusion) yoluyla üretildiği, yaratıldığı veya yoğun olarak icra edilerek yaşatıldığı bir yerden başka bir yere/yerlere de taşınabilirler.

Bu konuda Araştırmacı Mehmet Özbek’in “Bazı Türküler sevildikleri oranda yaygınlık kazanarak yöresellikten bölgeselliğe geçerler.”⁷ Şeklindeki ifadesi dikkat çekicidir. Tabii bu ifadeler halk müziğinde yöre ifade edilirken illerden, ilçelerden hatta köylerden söz

⁶ Türker EROĞLU, a.g.e. Sayfa 119.

⁷ Mehmet ÖZBEK, *Türkülerin Dili*, Ötüken, 2012, Sayfa 24.

edilemeyeceği anlamına da gelmez. Çünkü Őanlıurfa, Harput, Eğin, Silifke İstanbul, Kırşehir gibi bazı iller belirgin bir biçimde adlarından söz ettirecek kültür yapısına, dolayısıyla da müzikal bir yapıya sahiptirler.

Yukarıda sözünü ettiğimiz Eğin, Silifke gibi ilçelerin yanında, Arguvan, Acıpayam, Çameli, Fethiye gibi bazı ilçelerde karakteristikleri itibarıyla yöre olarak ifade edilebilecek durumdadırlar. Ayrıca, Teke, Ankara, Trakya, İzmir, Bursa, İstanbul gibi yerler de yöre olarak ifade edilebilir. Bu yörelerden bazıları “Kültür Merkezi” olmalarından dolayı öne çıkmıő, bazıları da kendilerine ait bir karakteristik oluőturduklarından yöre olarak anılabilir duruma gelmiőlerdir. Bu durumda “Yöre” adlandırmasında çözüm olarak, müzikal yapı itibarıyla karakteristik olarak bir öbek oluşturmuş olan yerlerle, kültür merkezi olan yerler esas alınabilir ve Türkiye dikkate alındığında, ülkede kültür merkezi olarak adlandırılacak yerleri tesbit etmekle iőe başlanabilir. Bu merkezler, geniş bir hinterlanda (ard ülkeye) sahip olmalı, aynı zamanda birer ticaret, sağlık ve eğitim merkezi olarak yüzyıllar ötesinden günümüze ulaşmış bulunmalıdır. Tabii bu merkezleri belirlemek kolay bir iç değildir. Özellikle kültür tarihî açısından ciddi araştırma gerektirir.

Sonuç olarak, halk kültürü ile ilgili bütün çalıőmalarda yöre adı verilen alanı idarî veya coğrafî olarak sınırlamak isabetli değildir. İsaletli olan oymak, aőiret, cemaat gibi sosyolojik öbekleőmelere göre sınırlamaktır. Ancak bu öbekler de ülkelerin çeşitli yerlerine dağılarak oradaki yerel halkla karıőtıklarından bu da mümkün olamamaktadır.

Bu durumda yukarıda teklif ettiğimiz gibi; halk müziği söz konusu olduğunda “Yöre” ifadesi ile “Eğin”, “Arguvant”, “Silifke” ve benzerleri gibi “Müzikal Karakteristik” oluşturmuş olanlarla, Harput, Konya, İstanbul, Bursa v.b. gibi “Kültür Merkezleri”nin anlaşılmasının daha uygun olacağını düşünmekteyiz.

2.2. Tavr ve Üslûp

Türkiye Türkçesinde Arapça Kökenli “Tavr”⁸dan Tavr ve Üslûp kavramları çoğunlukla eő anlamlı görülmekte ve Yol, Yordam, Yöntem, Öbek, Tarz, Biçem, Yorum, Ekol gibi kavramlarla birlikte anılmaktadır.

Görebildiğimiz kaynaklara bakıldığında Türk halk müziğinde tavr ve Üslûp konusunu detaylı olarak Türker Eroğlu’nun, ele aldığı görülmektedir. “Türk Dans Antropolojisi’ne Giriş” adlı çalışmasında Eroğlu:

“Uzun yıllardır halk kültürününün soyut alanlarından olan dans ve müzik konusunda bir yöredeki müzikle ilgili özel icra biçimleri ifade edilirken hep “tavr” ifadesi kullanılır. Bir yörenin müzikteki icra biçimi kastedilerek; mesela Yozgat söz konusu olduğunda “Yozgat Tavrı” veya “Yozgat Tezenesi”; yahut Konya söz konusu olduğunda “Konya Tavrı” veya “Konya Tezenesi” şeklinde ifadeler kullanılır. Kırşehirli Neşet Ertaş’ın tavrı ile babası olan Muharrem Ertaş’ın tavrı farklıdır. Ancak bütün Kırşehir yöresinin kendine has bir çalma ve söyleme şekli vardır ki; nasıl mimarîdeki genel akımlara ve biçimlere “Rönesans, Rokoko, Barok Uslûbu” deniliyorsa biz de bir ilin veya bir bölgenin genel olarak müzik icra

⁸ İlhan AYVERDİ, *Misalli Büyük Türkçe Sözlük*, Tavr Maddesi, İstanbul, 2005, Sayfa 3055.

biçimlerine o yörenin “Uslûbu”; o yöredeki kişilerin kendine özgü icra biçimlerine ise “O yörenin tavrı” denilmesinin daha uygun olacağını düşünüyoruz.⁹ demektedir.

Oysa, her ne kadar Batı’da “Üslûp” (Style) “Bir çağa özgü teknik”¹⁰ olarak ifade ediliyorsa da Türkiye’de daha çok “Bir yazarın, bir kişinin anlatışı, deyişi, yapış biçimi veya tarzı”¹¹ olarak ifade edilmektedir. Bu konuda Mehmet Said Türkoğlu; “Üslûp, bir bakıma ruhun iz düşümüdür. Eskiler “Üslub-ı beyan, aynıyle insandır.” derlerdi. Üslup, ruhun aynasıdır. Kişiliğin tüm tonları üslup sayesinde kendini ortaya koyar. Ve bir yazar, üslubu sayesinde zihinlerdeki o bir başkasının benzemeyen söz saltanatını kurar.” demektedir.

Bu anlamda “Üslûp”, parmak izi gibi kişiselleştirilmektedir. Tavrı ise, İngilizce’de “Attitude”: Tutum, Davranış¹²; Türkçe’de ise Arapça kökenli olmakla birlikte, “Durum”, “Davranış”, “Vaziyet” olarak ifade edilmektedir. Türk halk müziğinde tavrı için “Yöredeki anlatım şekli” diyenler de vardır.¹³ Buna göre “Üslûp”un yaygın olarak ferdi, kişisel olduğunu, “Tavrı”ın ise bölgesel olabileceğini düşünebiliriz. Böyle düşündüğümüzde EROĞLU’nun çalışmasında Türk halk müziğindeki “Yöre Uslûbu” için belirttiği;

“Müziğin Temel Karakteristiği’ni, ‘Yörenin Avazı’nu (Türkü okuma biçimini), ‘Yöre Sözlerini İfadedeği Ağız Özellikleri’ni, ‘Yöre Sazlarındaki İcra Biçimi ve Teknikleri’ni, ‘Yöredeki Kişisel Türkü Söyleme Biçimleri’ni” “Yöre Tavrı” veya “Yöresel Tavrı” olarak ifade edebiliriz. Bu durumda Eroğlu’nun belirttiği “Kırşehir’deki geleneksel müziğin nitelikleri; özel çalma ve söyleme şekilleri; avazı ve ağız söz konusu olduğunda “Kırşehir yöresi müzik icra uslûbu” veya kısaca “Kırşehir uslûbu” yerine “Kırşehir Tavrı” diyerek “Tavrı”ı genel “Üslûp”u ise özel olarak düşünebilir ve o şekilde adlandırabiliriz.

Eroğlu’nun ifade ettiği “Tezene” ifadesi için, haklı olarak belirttiği gibi “Yörenin Tavrı” şeklinde hatalı kullanılmaktadır.¹⁴ Çünkü “Yöre Tezenesi” yalnızca Bağlamayı yöre tekniğiyle çalmayı göstermektedir. Oysa yörelerde diğer çalgıların da yöreye has bir icra biçimi vardır. Yukarıda belirtildiği gibi “Çalgılardaki Yöresel İcra Biçimleri” “Yöre Tavrı” olarak ifade edilebilir. Bu durumda “Tezene” ifadesi kullanıldığında yalnızca yöredeki bağlama çalma tekniğini belirttiği için isabetlidir.

3. SONUÇ

Bu çalışmada Türk halk müziğinde tartışılmakta olan temel kavramlardan “Yöre”, “Tavrı” ve “Üslûp” kavramları ele alınarak bazı teklifler yapılmıştır. Buna göre “Yöre” ifadesi ile “Eğin”, “Arguvan”, “Silifke” ve benzerleri gibi “Müzikal Karakteristik” oluşturmuş olan yerlerle, Harput, Konya, İstanbul, Bursa ve benzerleri gibi “Kültür Merkezleri”nin anlaşılmasının daha uygun olacağını kanaatine varılmıştır. “Üslûp” ve “Tavrı” meselesinde

⁹ Türker EROĞLU, *Türk Dans Antropolojisine Giriş*, Ankara, 2010, Sayfa 115.

¹⁰ Türk Dil Kurumu Büyük Türkçe Sözlük, Üslûp maddesi.

¹¹ A.g.e., Üslup maddesi.

¹² The Concise Oxford Turkish Dictionary, Tavrı Maddesi, İstanbul, 1990.

¹³ Mehmet Can PELİKOĞLU, *Geleneksel Türk Halk Müziği Eserlerinin Makamsal Açından Adlandırılması*, Erzurum, 2012, Sayfa 19.

¹⁴ Bkz.: Hüseyin ŞAHİN- Süleyman ÖZEROL, *Arguvan Türküleri*, İstanbul, 2004, Sayfa 18.

ise “Üslûp”un yaygın olarak ferdî, kişisel tutum tavrını ve tarz olduğunu, “Tavır”ın ise yöresel veya bölgesel olabileceğini düşünmekteyiz.

Bu durumda, Neşet Ertaş’ın çalma ve söyleme tarzına “Neşet Ertaş’ın üslûbu”, belirli bir karakteristiğe sahip olan Kırşehir’e özgü çalma, söyleme ve diğerkarakteristik öğelerin öbeğine ise “Kırşehir Tavır” diyebiliriz. Adı geçen kelimelerin sözlük anlamından ziyade, çağrışımları ve kavramlaştırma çabası göz önüne alınmalıdır.

KAYNAKLAR

- ALANGU, Tahir, **Türkiye Folkloru El Kitabı**, Adam Yayıncılık 131, İstanbul, 1983.
- AYVERDİ, İlhan, **Misalli Büyük Türkçe Sözlük (3. Cilt)**, Tavır Maddesi, Kubbealtı Yayınları, İstanbul, 2005,
- BAYKARA, Tuncer, **Anadolu’nun Tarihi Coğrafyasına Giriş, Anadolu’nun İdari Taksimatı**, Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü Yayınları:86, Seri VII, Sayı A 7, Sevinç Matbaası, Ankara, 1988.
- EROĞLU, Türker, **Türk Dans Antropolojisine Giriş**, Yurt Renkleri, Ankara, 2010.
- EROĞLU, Türker, **Halk Bilimi Ders Notları**, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Sakarya, 2011.
- GÜVEN, Merdan, **Türküler Dile Geldi**, İstanbul, 2009.
- İZ, Fahir (Editör), **The Concise Oxford Turkish Dictionary**, Tavır Maddesi, İstanbul, 1990.
- ÖZBEK, Mehmet, **Türkülerin Dili** (Sözlük), Ötüken Neşriyat, İstanbul, 2009.
- PELİKOĞLU, Mehmet Can, **Geleneksel Türk Halk Müziği Eserlerinin Makamsal Açıdan Adlandırılması**, Atatürk Üniversitesi Yayınları 1006, Erzurum, 2012.
- ŞAHİN Hüseyin, (Süleyman ÖZEROL ile) **Arguvan Türküleri (Halkbilimsel Bir Araştırma Denemesi)**, Arguvan ve Köyleri Eğitim Kültür Vakfı Yayınları, Kitap No:2, İstanbul, 2004.
- Türkçe Sözlük**, Atatürk Dil ve Tarih Yüksek Kurumu, Türk Dil Kurumu: 549, Sözlük, Bilim ve Uygulama Kolu Yay.:1, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara, 1988.
- TÜRKOĞLU, Mehmet Said, “Üslûp Üzerine-Deneme”, **Yağmur Dergisi**, Ocak-Şubat-Mart 2005, <http://www.yagmurdergisi.com.tr/archives/konu/uslup-uzerine>